

Тридцятье вересня

Класна робота

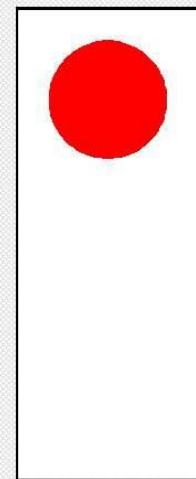
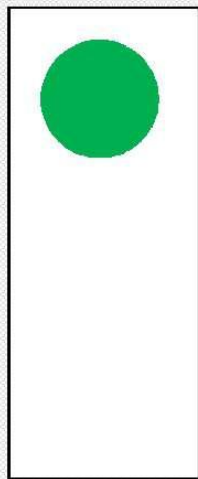
**Запозичення зі слов'
янських мов, запозичення з
неслов'янських мов**

Вправа «Так» - «Ні»

1. Лексикологія – це розділ мовознавства,
що вивчає члени речення.

“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

**1. Лексикологія – це розділ мовознавства,
що вивчає члени речення.**

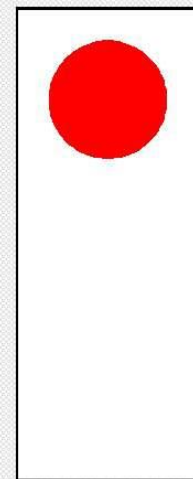
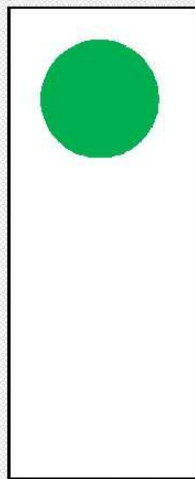

Вправа «Так» - «Ні»

2. Лексика – це сукупність усіх слів мови.

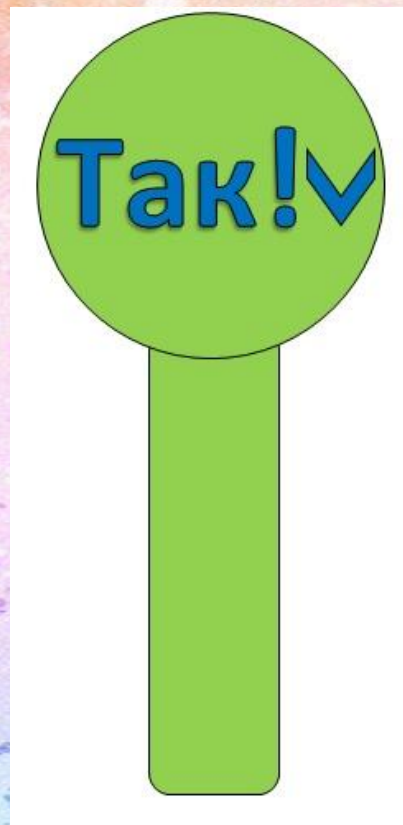
“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

2. Лексика – це сукупність усіх слів мови.

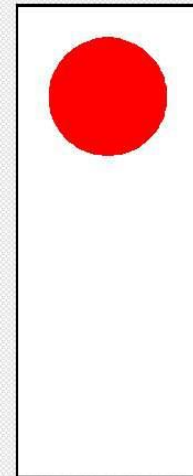
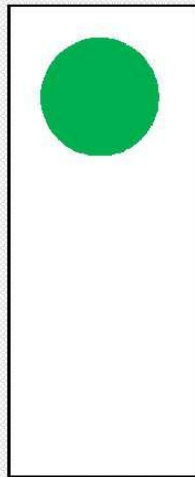

Вправа «Так» - «Ні»

3. Лексичне значення – це те, що слово означає.

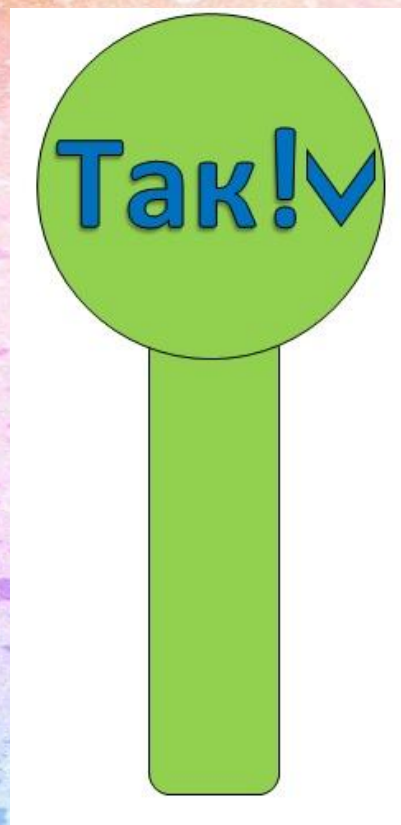
“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

3. Лексичне значення – це те, що слово означає.

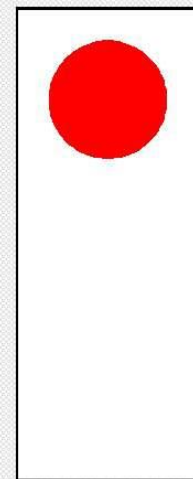
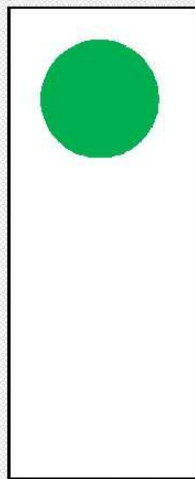

Вправа «Так» - «Ні»

4. За кількістю лексичних значень слова бувають однозначними та двозначними.

“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

4. За кількістю лексичних значень слова бувають однозначними та двозначними.

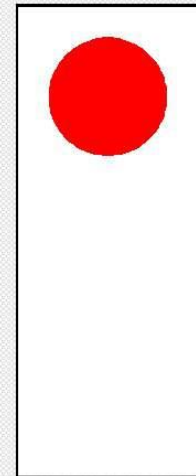
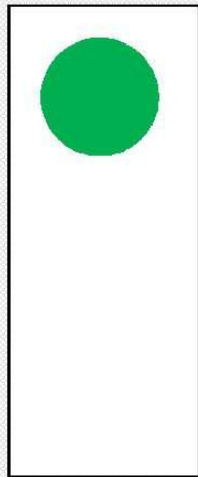

Вправа «Так» - «Ні»

5. У словосполученні *глибокі знання* слово *глибокі* вжито в переносному значенні .

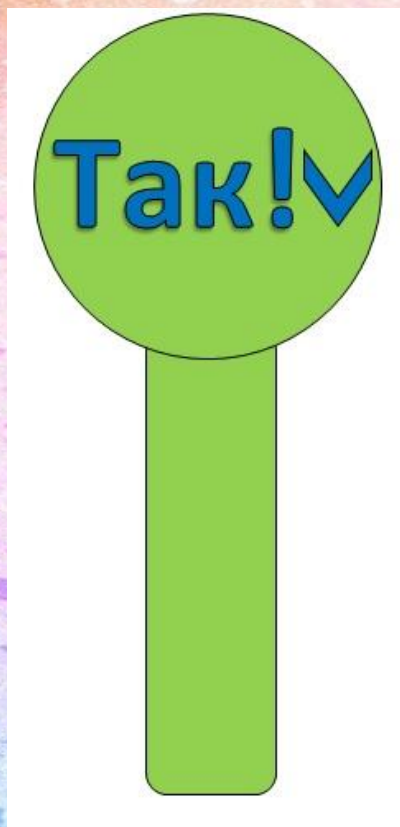
“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

5. У словосполученні *глибокі знання* слово *глибокі* вжито в переносному значенні .

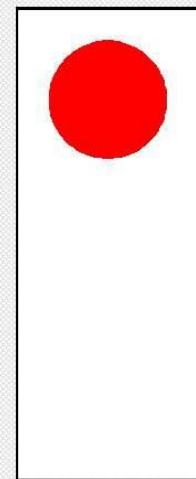
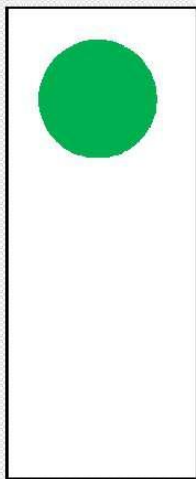

Вправа «Так» - «Ні»

6. *Говорити, балакати* - це антоніми .

“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

6. *Говорити, балакати* - це антоніми .

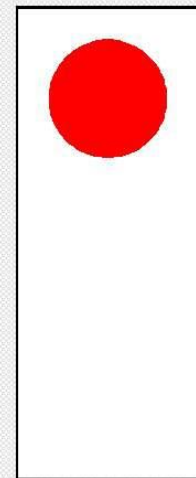
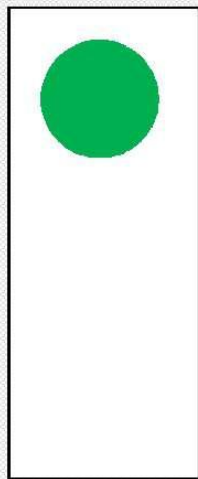

Вправа «Так» - «Ні»

7. *Освітлена вулиця, освічена дівчина* - це пароніми .

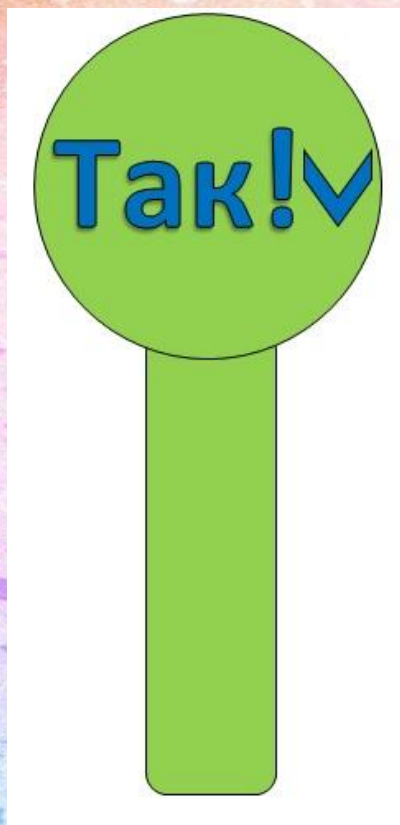
“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

7. *Освітлена вулиця, освічена дівчина* - це пароніми .

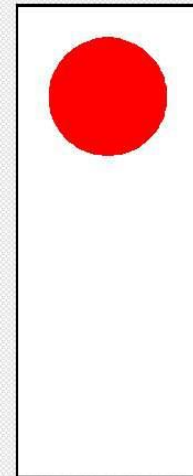
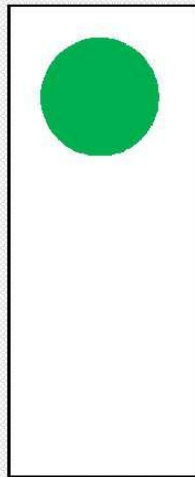

Вправа «Так» - «Ні»

7. За походженням лексика поділяється на дві групи: корінну (власне українську) та запозичену (іншомовного походження)

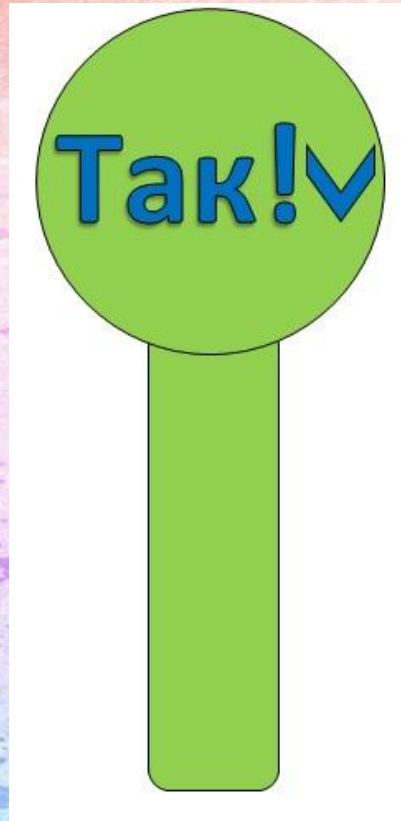
“Так чи ні?”

Вправа «Так» - «Ні»

7. За походженням лексика поділяється на дві групи: корінну (власне українську) та запозичену (іншомовного походження)

Л е к с и к а

Групи слів за

походженням:

корінна українська

лексика –

це слова, що виникли в українській мові або були успадковані нею від давніх мов (праслов'янського та індоєвропейського походження)

- ✓ спільна для багатьох слів 'янських мов;
- ✓ властиві тільки українській мові.

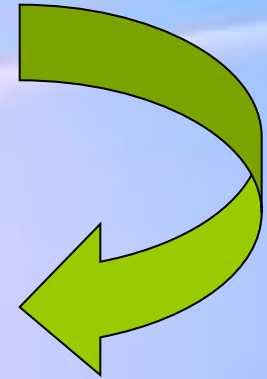
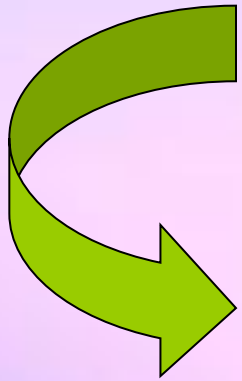
запозичена

лексика –

це слова іншомовного походження, які прийшли в українську мову (таких слів близько 10 відсотків)

- ✓ слова старослов'янської мови;
- ✓ слова польської мови; слова неслов'янських мов.

Успадковані слова

1. **Спільноіндоєвропейські слова** складають важливий шар української мови. Це назви предметів і явищ, тварин, рослин, чисел, дій, продуктів, родинних зв'язків: *озеро, око, босий, брат, сто, тато, батько, вівця.*
2. **Спільнослов'янська лексика** – слова, наявні в усіх слов'янських мовах: *душа, кінь, правда, вікно, чоловік, жінка, голуб, Купала, вітер.*
3. **Старослов'янізми** - урочиста, церковна лексика: *сотворити, велелюдний, чоло, уста, гординя.*

Власне українська лексика

Групи слів за значенням	Характерна будова слова	Приклади
Назви осіб чоловічої статі за типовою рисою характеру або поведінки	Іменники із суфіксом -ій	плаксій, крутій
Назви процесів, ознак	Іменники у формі множини на -ощі	веселощі, пустощі
Назви малят	Іменники середнього роду на -ен(я)	лисеня, мишеня
Іменники – назви постійної дії	Іменники жіночого роду на -нин(а)	біганина, плутанина
Прізвища, утворені від назв осіб за їхньою діяльністю	Іменники із суфіксами -енк(о), -ук(-юк)	Бондаренко, Бондарчук
Прізвища, що характеризують людину	Складне слово, у якому перша частина – форма наказового способу дієслова	Непийвода, Тягнирядно

Запозичення з неслов'янських мов

Тюркізми- назви предметів побуту, продуктів:
тютюн, судак

Грецизми- релігійні поняття, терміни:
динаміка, ікона, апостол

Латинізми- термінологія:
вектор, директор, суфікс, рецепт

З англійської мови- назви професій, технологічних новацій:
спонсор, тренер

З італійської мови- музичні терміни, слова зі сфери кулінарії:
піаніно, піца, спагеті

З німецької мови- назви предметів, явищ:
ґрунт, шахта

Запозичена лексика

Мови	Ознаки запозиченого слова	Приклади
Грецька	Слова-терміни на -ика (-іка), -ія	граматика, фіалка, графіка, біологія
Латинськ а	Префікси екс- , ре- , де- , суфікси -аці(я) , -ус , -ат , -тор	екскурсія, реконструкція, демонтаж, комбінація, радіус, концентрат, декламатор
Німецька	Звукосполучення шл , шн , шт на початку слова та ей , ай після приголосного	шланг, штраф, шнек, крейда, майстер
Французь ка	Звукосполучення уа , пом'якшення губних к перед у (буква ю), кінцевий наголошений голосний у незмінюваних іменниках, звукосполучення -льйон	вуаль, тротуар, бюро, пюре, кювет, філе, муліне, таксі, бульйон
Англійськ а	Звук дж , звукосполучення -инг , (-інг)	джинси, джемпер, мітинг, боулінг

Самостійна робота

Запишіть подані слова у дві колонки: 1)запозичені; 2)українські.

**Зупинка, інтермецо, механік, кіно, столяр,
вікно, рогіз, масштаб, внизу, віньєтка, матч,
канікули, грім, сніг, кабінет, штепсель, стіл,
сутінки, бутерброд, хліб, аббревіатура, інтеграл,
комюніке, високо, каучук, нетто, щоденник, око.**

Іншомовні	Українські
Інтермецо, механік, кіно, масштаб, віньєтка, матч, канікули, кабінет, штепсель, бутерброд, аббревіатура, інтеграл, комюніке, каучук, нетто	Зупинка, столяр, вікно, рогіз, внизу, грім, сніг, стіл, сутінки, хліб, високо, щоденник, око.
Око бачить далеко, а розум глибоко.	

Значення запозичених слів

- **Інтермецо** - (муз.) невеликий музичний твір, виконуваний між окремими частинами довшого твору.
- **Масштаб** - відношення величини довжин зображення (на карті, кресленику тощо) до величини довжин самого зображуваного предмета.
- **Штепсель** - металевий стержень або вилка, за допомогою яких з'єднані з ними переносні електричні прилади (лампа, плитка і тощо) вмикаються в мережу.

Значення запозичених слів

- **Абревіатура** - слово, що становить скорочення двох або кількох слів.
- **Інтеграл** - ціла величина як сума своїх нескінченно малих частин.
- **Комюніке** - урядове повідомлення, здебільшого про наслідки або хід дипломатичних переговорів.
- **Каучук** - смолиста речовина, що видобувається з молочного соку каучуконосних рослин (натуральний каучук), нафти тощо (синтетичний каучук) і з якої виготовляють гуму.
- **Нетто** - без тари і упаковки (про вагу товару)

Домашнє

До поданих іншомовних слів доберіть питомі українські синоніми:

Завдання

Процент, фон, аплодисменти, аграрний, дискусія, індустрія, експлуатація, настурція, аероплан, паралельний, фотографія, еквівалент, журнал, еволюція, корпорація, перпендикуляр, потенційний.

Довідка: світлина, тло, обговорення, промисловість, спілка, визиск, красоля, літак, можливий, відповідник, розвиток, оплески, сільськогосподарський, рівнобіжний, прямовис, відсоток, часопис.

Дякую за увагу!

